

Сікорська Х.

Науковий керівник – доц. Іванців О. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ ФІТНЕСУ

Невпинний розвиток наукових і професійних галузей призводить до підвищення ролі фахової комунікації в суспільстві, що спонукає науковців досліджувати формування та функціонування фахових мов різних наук. Фахова мова фітнесу є молодією терміносистемою, яка пов'язана з різними галузевими науками – спортивною фізіологією, спортом, біохімією, дієтологією, теоретичною та практичною медициною, спортивною реабілітацією.

Актуальність дослідження визначається загальною спрямованістю сучасного мовознавства на аналіз лінгвальних та екстралінгвальних чинників розвитку окремих терміносистем та необхідністю поглибити наявні знання про характерні ознаки фахової мови фітнесу.

Мета статті полягає у виявленні особливостей англійської фахової мови фітнесу.

Фітнес розвинувся на основі фізичної культури, спортивної медицини та харчування, проте у нього є власний предмет, особливі цілі та завдання, які перетинаються з іншими галузями знань і зберігають тісний зв'язок з усіма ними. Протягом свого формування фахова мова фітнесу не лише запозичувала термінологію різних галузей знань, але й поступово змінювала тематику головних завдань та проблем і саме тому отримала власний об'єкт та предмет, а саме – прагнення до оптимальної якості життя, включаючи соціальний, психічний, духовний та фізичний компоненти [3].

У результаті інтеграції спортивної й медичної термінології сформувалася фахова мова фітнесу. Англійська терміносистема фітнесу віддзеркалює стан науки та спортивнооздоровчих програм, досліджень та тестування їхнього впливу на загальне самопочуття. Вона досить усталена й вирізняється точністю та відповідністю понять. Однак досліджуваним термінам притаманні такі риси, як багатозначність, наприклад, *goal* (мета, гол). У складі терміносистеми фітнесу функціонує невелика кількість лексичних запозичень, головна частина яких була запозичена з латинської та старогрецької мов, що позначають медичні, біохімічні поняття, наприклад, *thorax* (грудна клітка), *bursitis* (бурсит), *keton* (кетон), *glucosamine* (глюкозамін) [1].

Основними компонентами досліджуваної терміносистеми є:

- терміни спорту, наприклад, *physical activity* (фізична активність); *ballistic training* (балістичне тренування), *descending sets* (низхідні сетти);
- медичні терміни та лексика споріднених дисциплін (біомеханіки, спортивної психології, біохімії тощо), наприклад, *extrinsic motivation* (зовнішня мотивація), *fat malabsorption* (порушена абсорбція жиру), *cardiovascular diseases* (серцево-судинні захворювання), *glycaemic index* (глікемічний індекс),
- власне терміни фітнесу, наприклад, *threshold of training* (тренувальний максимум), *Physical fitness standards* (стандарти фізичного фітнесу), *aerobic endurance* (аеробна витривалість),
- загальноживані слова, наприклад, *team* (команда), *wellness* (міцне здоров'я) [2].

Терміни фітнесу утворилися на межі кількох галузей знань у взаємодії декількох вихідних терміносистем. Історично фітнес тісно пов'язаний зі спортом та медициною, окрім того, він включає в себе такі функціональні галузі, які раніше не розглядалися як взаємопов'язані. З покращенням соціальних та економічних умов, з одного боку, та погіршенням екологічної ситуації, з іншого, в сучасному суспільстві змінюється ставлення людей до якості їхнього життя, а саме стану здоров'я, внаслідок чого з'явився новий вид діяльності, який отримав свій предмет, об'єкт і методи, що, в свою чергу, має свій відбиток і на змісті запозичених термінів. Хоча фітнес зберігає тісний зв'язок із суміжними галузями знань, його вважають незалежною та унікальною галуззю [3].

Павлюк І. здійснила розподіл термінів фітнесу по термінологічним полям. Було виокремлено три великих лексико-семантичних поля: 1) спорт; 2) медицина; 3) харчування [2].

1. До лексико-семантичного поля “Спорт” належать терміни, що позначають фізіологію фітнесу та виконання вправ. До них належать такі терміни, як: *body composition* (будова тіла), *metabolism* (обмін речовин), *fitness testing* (тест на фізичну придатність), *flexibility* (гнучкість), *muscular strength* (сила м’язів), *lung volume* (об’єм легенів), *coordination* (координація рухів), *maximal heart rate* (максимальний рівень серцебиття).

Дані терміни номінують закономірності ефективного формування рухових навичок і умінь, методи досягнення високих показників сили, витривалості, спритності та координації рухів. Крім того, до цього поля відносяться терміни, що вказують на спорт та рекреаційну діяльність, а саме: *general physical activity* (загальна спортивнофізкультурна діяльність), *balanced exercise programme* (збалансована програма тренувань), *boxercise* (аеробне тренування з елементами боксу), *soft workouts* (неінтенсивне тренування), *low impact activity* (вправи, які не завдають великого навантаження на суглоби).

Варто зазначити, що терміни, які вживаються для позначення розтягувальних і зміцнювальних вправ теж відносяться до цього поля: *anaerobic training* (силове тренування), *stretching* (розтягування), *progressive resistance exercise* (вправа з поступовим збільшенням навантаження), *warm-up* (розминка), *total body workout* (загальне тренування).

Терміни, які позначають використання різних методик та устаткування під час тренування для забезпечення оптимального результату, також входять до цього поля, а саме: *mode of exercise* (методика тренування), *specific training principle* (особливий принцип тренування), *ballistic training* (тренування у швидкому, інтенсивному темпі), *overload principle* (принцип поступового збільшення фізичного навантаження).

2. У фаховій мові фітнесу функціонують терміни медицини, що є логічним, адже без знання основ анатомії тіла, його функціонування та біохімічних процесів, які відбуваються в організмі, не можлива успішна робота будь-якого фітнес-тренера. Лексико-семантичне поле “Медицина” включає терміни на позначення будови тіла та рухів, наприклад: *cardiovascular system* (серцево-судинна система), *body mass* (маса тіла), *bone density* (щільність кісток), *joint stability* (синовіальне з’єднання), *waist-hip ratio* (співвідношення окружності талії та стегон).

Ці терміни були виокремлені на основі того, що вони безпосередньо пов’язані з природою основних життєвих процесів, таких як обмін речовин і енергії, м’язову і нем’язову рухомість, ріст і старіння. До цього поля відносяться терміни, які вживаються для позначення розладів та хвороб: *chronic disease* (хронічне захворювання), *minor disorder* (незначний розлад), *cardiac arrhythmia* (серцева аритмія), *arteriosclerosis* (атеросклероз), *health risk* (загроза життю), *indigestion* (розлад травлення).

Крім того, до цього поля належать терміни, що вказують на фізичні ушкодження, отримані під час тренування, та реабілітацію: *overuse injury* (перенапруження м’язів), *dislocation* (вивих), *exercise therapy* (лікувальна фізкультура), *dehydration* (зневоднення), *heat exhaustion* (тепловий удар).

3. Термінологічна лексика фітнесу позначає різні режими харчування і захворювання, які пов’язані з розладами харчування. Фахівці обґрунтовано вважають харчування людей, які займаються різними формами фізичної діяльності, рівнозначним фактором нарівні з фізичними навантаженнями, режимами чергування роботи та відпочинку, відсутністю шкідливих звичок. Лексикотематичне поле охоплює терміни, які вказують на дієти та режими харчування: *balanced diet* (збалансована дієта), *health food* (здорове харчування), *nutrition plan* (режим харчування), *Food Pyramid* (піраміда харчування), *calorie counting* (підрахунок спожитих калорій), *absorption* (всмоктування), *digestive juice* (шлунковий сік).

До цього поля входять також терміни, що позначають складники їжі, напоїв та харчових добавок, наприклад: *complex carbohydrates* (складні вуглеводи), *unsaturated fat* (жир з високим вмістом ненасичених жирних кислот), *water replacement* (відновлення водного балансу в організмі), *vitamin supplementation* (вітамінна добавка), *food additives* (харчова добавка), *nutrient density* (поживність), *artificial sweeteners* (штучні підсолоджувачі), *dose regime* (режим дозування препарату).

Розподіл термінів фахової мови фітнесу за вищенаведеними полями доводить, що вона організована у струнку систему, що володіє певною самостійністю. Варто наголосити на тому, що цей розподіл вказує на принципові відмінності від суміжних галузей знань і дає підстави

зробити висновок, що фахова мова фітнесу, як нова галузь знань, до певної міри вдосконалила вже наявні до цього часу номінації [1].

Склад термінологічних одиниць, запозичених фаховою мовою фітнесу із різних галузей знань, та створення власних термінів свідчить про те, що фітнес є новою сферою знань. Термінологія фітнесу створена на основі об'єднання різних понять спорту, медицини та дієтології, використовуючи власні терміни для опису його об'єкта, предмета, мети та завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлюк І. Б. Розвиток та становлення фахової мови фітнесу / І. Б. Павлюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Серія : "Філологічні науки". – Кам'янець-Подільський : "Аксіома", 2013. – Вип. 32. – С. 306–309.
2. Павлюк І. Б. Фахова мова фітнесу (на матеріалі англomовних лексикографічних джерел та спеціальних текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ірина Богданівна Павлюк ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів :, 2016. – 19 с.
3. Werner W. K. Fitness and Wellness / W. K. Werner Hoeger, A. Sharon. – Boise State University Fitness and Wellness, Inc., 2010. – 278 p.

Юсик М.

Науковий керівник – доц. Бачинська Г. В.

СЕМАНТИКА ТВІРНИХ ОСНОВ ПРИЗВИЩ СЕЛА ДОБРИВОДИ ЗБАРАЗЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Антропоніми відзначаються багатою лінгвістичною інформативністю, оскільки протягом свого становлення перебували в тісних взаємозв'язках із апелятивною та онімною лексикою.

Антропоніміка – розділ ономастики, який вивчає власні назви людей (антропоніми). Вона досліджує особливості утворення антропонімів, основні принципи номінації людини, шляхи переходу апелятива в антропонім і навпаки, хронологічні характеристики антропонімів, їх зміни в часі, виникнення різних форм найменування людини, словотвір різних класів антропонімів, функціонування тих чи інших антропонімів у мові на різних хронологічних зрізах.

Антропоніми несуть на собі відбиток часу й місця свого виникнення. Кожне прізвище – закономірне лексичне надбання мови. Незаперечна думка, що «історія виникнення й побутування прізвищ тісно пов'язана з історією народу, з особливостями його матеріальної і духовної культури» [1, с. 3].

Українська антропонімія (у першу чергу прізвища) стала об'єктом наукових зацікавлень у другій половині минулого століття. Стаття А. Степовича «Заметка о происхождении малорусских фамилий» стала першою публікацією про українські прізвища. У 1885 р. М. Сумцов у праці «Малорусские фамильные прозвания» розглядає прізвище як явище етнографічне. Проблема народної антропонімії присвятив свою розвідку І. Франко, який є основоположником української антропонімії.

Плідно проводив дослідження на ниві антропоніміки український мовознавець Ю. Редько. Він розглядав структурно-словотвірну характеристику антропонімів, порівнював основні словотвірні типи українських власних назв із іншими слов'янськими мовами

У 1966 р. виходить книга Ю. Редька «Сучасні українські прізвища», що є першою спробою загального огляду всіх типів сучасних українських прізвищ з боку шляхів їх виникнення та словотвірної будови й географічного поширення.

За семантикою твірних основ автор визначає основні чотири групи прізвищ, що утворені: 1) від особових власних імен; 2) від назв місць народження або місць проживання; 3) від назв соціального стану або постійного заняття; 4) від назв індивідуальних ознак їх першого носія [2, с. 9].

За семантикою твірних основ прізвища села Добриводи Збаразького району Тернопільської області поділяються на такі групи:

Прізвища, тотожні з церковно-христинськими іменами різної *структури*:
Августин, Антон, Гнатусько, Данилець, Кузь, Федьо.